

ULOVLIG STRAFF: Kontroll av fiske kan føre til inndragning som straff. Nå stilles det spørsmål om lovligheten av praksisen. Her er kystvakta i ferd med å kontrollere en båt som fisker makrell i Nordsjøen. Foto: RUNE KVAMME

Professor: - Ulovlig å bruke inndragning som straff

Fiskere blir straffet ulovlig ved inndragning av fangst når de samtidig har kvoter som gir rett til å fiske den inndratte fangsten.

10. mars 2020 11:41 *OPPDATERT* 11. mars 2020 12:58

Av [Einar Lindbæk](#)
Ålesund

Det er konklusjonen fra professor Jon Petter Rui ved Det juridiske fakultet i Tromsø i en juridisk betenkning som nå blir en del av høringen om «Framtidens fiskerikontroll».

Bakgrunnen er at et stort antall saker med inndragning innen fiskeri fra norske kontrollmyndigheter er å regne som straff uten at sakene er blitt vurdert og behandlet som det kreves i forbindelse med saker som medfører straff. Rui peker på at denne praksisen er i strid med lovverket i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

Uten rettssikkerhet

– Med gjeldende praksis for inndragning, er det bare å slå fast at rettssikkerheten for fiskere ikke er ivarettatt. Det er konklusjonen i den juridiske betraktningen jeg har lagt fram, sier Jon Petter Rui.

Han mener hele systemet med inndragning ikke er bærekraftig. Det skyldes at pønal (red: straffeformål) og inndragning skjer uten at det er gjort en vurdering av skyld. Det blir også gjort inndragning hvor det ikke er samsvar mellom forseelsen, eller regelbruddet som er gjort, og størrelsen på inndragning.

Flere tapere

– Fiskerne er tapere i dette, men regelverket er også en taper slik det praktiseres. Straffemotivert inndragning uten skyld og proporsjonalitet, gjør at regelverket mister legitimitet og tillit, sier Rui.

Professor Rui regnes som den fremste ekspert i Norge på området og brukes også som rådgiver for staten. I 2016 var han rådgiver for Justis- og beredskapsdepartementet i forbindelse med en høring og sivilrettslig inndragning.

Her finner du professor Rui sin [Juridisk betenkning, knyttet til høring om fiskerikontrollutvalget](#)

KRITISK: Jussprofessor Jon Petter Rui ved Det juridiske fakultet i Tromsø mener fiskernes rettssikkerhet er satt til side i forbindelse med praktiseringen med å ilegge straff uten å vurdere skyldspørsmålet i saker med inndragning av fangster. Foto: Paul S. Amundsen

Straffes med inndragning

Inndragningen blir å regne som straff i forbindelse med brudd på fiskeriregler, ved høsting eller leveranse av fangst hvor det leveres fisk innenfor tilgjengelig kvote for fartøyet.

Årsaken er at fangsten som inndras har en fangstverdi som ikke kan knyttes opp mot å berike seg med det regelbruddet som er gjort. Båten har rett til å fiske kvoten, men har brutt en regel i forbindelse med høsting eller levering. Inndragning av fangsten i slike tilfeller er å betrakte som straff, fastslås det i den juridiske betraktningen.

Støtten for denne betraktningen er hentet fra Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens lover og vurderinger av slike saker og regelbrudd og bruk av inndragning som reaksjonsform.

Rui underviser og forsker innenfor de aktuelle fagfeltene og har blant annet gitt ut boka «*Forbudet mot gjentatt straffeforfølgning*».

Med gjeldende praksis for inndragning, er det bare å slå fast at rettssikkerheten for fiskere ikke er ivaretatt

Jon Petter Rui, jussprofessor ved Det juridiske fakultet i Tromsø

Skyldkrav siden romertiden

Rui minner om at inndragning kan være to forskjellige ting:

- Inndragning hvor en fisker har fått en berikelse som følge av lovbruddet, er lett å forstå og akseptere. Berikelsen fiskeren har fått blir tatt bort og saken nullstilt.
- Inndragning hvor det ikke er noen netto berikelse, hvor for eksempel en hel fangstverdi inndras, er en straff som er uakseptabel og lovstridig.

Rui mener at det norske regelverket ikke har vært vurdert helhetlig på noe tidspunkt av lovgiver.

– I fiskerisektoren har man utviklet en inndragning ut fra snevre behov uten at det er hjemler for inndragningene. Da er det viktig at det finnes et EMK-regelverk som kommer oss til unnsetning. Kravet om at det skal være en skyldsvurdering i forbindelse med straff er ikke veldig nytt. Ingen straff uten skyld, «nulla poena sine culpa», er et prinsipp man har hatt i alle vestlige rettssystemer siden romertiden. Det bør derfor ikke komme overraskende på noen at det er slike krav, sier Rui.

Krever vurdering av skyld

Når inndragning blir å regne som straff etter EMK møtes det med krav om vurdering av skyldspørsmålet:

«For lovgivers vedkommende er det altså forbud mot å utforme sanksjonsbestemmelser, som ikke inneholder krav til utvist skyld. Dersom lovgiver har utformet en bestemmelse i strid med EMK, er det opp til rettsanvendelser å tolke bestemmelsen slik at den kommer i overensstemmelse med EMK», skriver Rui i sin betenkning om konsekvenser av at inndragning er å regne som straff.

Her slår menneskerettsloven inn og trumfer.

Inndragning med straff uten vinning

Rui lister opp en rekke saker som eksempler på at inndragninger har gått over til å bli straff og dermed bryter med EMK. Dette er saker som er behandlet i Fiskeridirektoratet hvor lovbruddet er begått ved et hendelig uhell, og det ikke er utvist skyld eller uaktsomhet, og hvor det heller ikke er gjort en vurdering av om det er et rimelig forhold mellom lovbrudd og inndragningsbeløp:

- Inndragning av fangstverdi fordi et føringsfartøy ikke hadde godkjenning.
- Inndragning av fangstverdi fordi fartøyet ikke skrev sluttseddel før det forlot landanlegget
- Inndragning av hele fangstverdien på grunn av for høy innblanding av sild under minstemål.
- Inndragning av fangstverdi fordi det var blitt ført feil produkttilstand på sluttseddel hvor det ble opplyst at fisken ble lev ert rund, men var levert sløyd uten hode.
- Inndragning av fangstverdi hvor det var tilgjengelig kvote, men kvoten ble fisket på et annet fartøy enn det tillatelsen gjaldt.
- Inndragning av fangstverdi fordi eier av fiskefartøyet ikke hadde stått som høvedsmann.
- Inndragning av fangstverdi som følge av brudd på regler for røkting av garn.

Har kvote og straffes

Rui tror det bare kan bli en opprydning i de mange tvilsomme sakene som har kommet med straff uten skyld, og et regelverk i ryggen, med at saker kommer inn for norske domstoler.

– Med en så etter hvert offensiv inndragningspraksis som etter hvert har utviklet seg innen den utøvende makt, er det sannsynligvis bare behandling av saker i domstolen som kan rette opp forholdet. Samtidig er det forståelig at det for en sjarkfisker, for eksempel, er store betenkeligheter med å gå inn i et rettsoppgjør med myndighetene når man vet hva det koster, og hvor lang tid det tar. Da blir det ofte til at saker blir akseptert selv om vedtaket ikke er materielt riktig, sier Rui.

Tuftet på menneskerett

Fiskeridirektoratet har praktisert inndragning av fangstens bruttoverdi for mindre formalfeil i flere år etter å ha kommet over tilfeller hvor en eller annen regel er brutt. Det dreier seg om et stort utvalg overtredelser hvor det straffes uten at saken behandles som straff, uten å bli nærmere vurdert i lys av straffesporet.

EMK har konkludert med at fiskekvoter gir eiendomsrett og er å betrakte som en beskyttet eiendom fordi den har rettigheter med seg i form av fangstinntekter. Hvis man ikke får benyttet seg av denne eiendomsretten er det å beregne som straff, sier EMK.

Og tilføyer:

Hvis man griper inn i eiendomsretten, skal inngrepet være forholdsmessig. Kort sagt: reaksjonen skal stå i forhold til regelbrudd.

fiskeridebatt

Følg debatten på fiskeridebatt.no

Innlegg sendes: debatt@fiskeribladet.no – eller: Fiskeribladet, Sandbrogaten 5–7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord). Underinnlegg/replik: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord).

Fiskeribladet forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i elektronisk form, samt publisere dem på fiskeridebatt.no. Innlegg honoreres ikke.

Det er selvfølgelig noe i overkant, men beløpets størrelse er egentlig mindre relevant. Er det begått et regelbrudd skal det selvfølgelig straffes. Det ble fanget og kokt 60 kilo reker som aldri ble rapportert til hverken Fiskeridirektoratet eller Råfisklaget.

40.000 kroner i inndragning

INNDRAGNING

L ike fullt må jeg medgi at når boten kom i posten ble jeg overrasket. Først for at det kom en inndragning for et fiske som var gjort for 15 måneder siden, men også at direktorat og påtalemyndighet anså det faktiske forholdet som straffbart. Jeg vil gi en kjapp gjennomgang av det aktuelle fisket som resulterte i inndragningen.

Hosten 2016 fisket vi reker med teiner. Fiskeridirektoratet mente at rekefiske med teiner ikke kunne være en effektiv fangstmetode og at de fangstene vi rapporterte om ikke kunne stemme.

Dette var de så sikre på at de kontaktet andre offentlige etater som Mattilsynet og Råfisklaget for å gjøre klart at fisket som ble rapportert i Porsanger ikke var reelt. Dette vanskeliggjorde vårt arbeid i den grad at vi så behovet for å arrangere en visningstur.

På turen ble Råfisklaget, Mattilsynet, Innovasjon Norge, næringskonsulenten i Porsanger og Fiskeridirektoratet invitert til å være med.

Den 20 november 2016 kom Råfisklaget til Porsanger. Samme dag gikk vi ut og satte 30 rekeiteiner. Dagen etter dro vi igjen på sjøen. Denne dagen var, i tillegg til Råfisklagets mann, næringssejeren i Porsanger med.

De øvrige inviterte hadde meldt

Jo Inge Hesjevik, fisker og Høyrepolitiker

avbud. De samme 30 teinene ble snudd, og en fangst på cirka 60 kg med reker ble landet. Rekene ble gjenstand for et kokekurs avholdt av Råfisklaget. Fiskeridirektoratet, som også denne gangen hadde takket nei til å bli med, møtte opp på kaia som resulterte i at vi et år og tre måneder senere fikk inndragning på 40.000.

En kan selvfølgelig sette spørsmålstegn med hvorfor rekene ikke ble meldt inn da vi burde være klar over at dette var et regelbrudd, noe vi faktisk var. Men vi var kommet i en vanskelig situasjon.

Siden direktoratet ikke trodde rekefiske med teiner lot seg gjøre var de svært kritiske til rekene som ble meldt inn og brukt som agn. I direktoratets samtaler med Råfisklaget ble det gjort klart at det ikke var ønskelig at reker ble registrert til dette formålet. Praksisen ble derfor at når vi ikke hadde salg på rekene, men der hvor teiner måtte snues, ble rekene satt ut igjen.

Men den aktuelle dagen ble de kokte og det å sette ut kokte reker er fullt ikke innenfor loven. Så da endte vi opp med 40.000,- i inndragning for å bruke

OPPGITT: Fisker og Høyrepolitiker Jo Inge Hesjevik mener det er på tide med en åpen offentlig debatt om direktoratets opptreden og rutiner for oppfølging av næringsutøverne (bildet er et illustrasjonsfoto). FOTO: KJERSTI SANDVIK

to dager på sjøen til å dokumentere at Fiskeridirektoratets påstander om at rekefiske med teiner ikke lot seg gjøre, var feilaktige.

Som offentlig person bør en vise forsiktighet i forhold til å kritisere offentlige organer gjennom media. Dette fordi jeg er klar over at denne type omtale kan bli en belastning for etatens ansatte, og heller ikke bidrar til å gjøre det enklere for Fiskeridirektoratet å utøve de kontrolloppgaver de er satt til.

Når jeg så har valgt å gå ut i media er det ikke av behov for å belyse denne aktuelle saken, den taler for seg selv. Jeg mener dette er viktigere enn 60 kg reker og 40.000 i inndragning. Vi trenger en åpen offentlig debatt om direktoratets opptreden og rutiner for oppfølging av næringsutøverne.

Kommentarfeltet på Facebook er fullt av negative og usaklige utbrudd om Fiskeridirektoratet. Så er det slettet ikke

En kan selvfølgelig sette spørsmålsteget med hvorfor rekene ikke ble meldt inn da vi burde være klar over at dette var et regelbrudd, noe vi faktisk var

umulig at direktoratet har et forbedringspotensiale de selv ikke ser, og er årsaken til at frustrasjonen blant fiskere derfor strømmer ut på sosiale media. Mange, inklusive meg selv, har opplevd at Fiskeridirektoratet har opptrådt på en trakasserende måte.

Jeg har aldri hørt at det har vært gjort forsøk på å finne ut om det er hold i noen av disse påstandene. For det skjer en jeg redd tiliten mellom fisker og direktoratet ikke kommer til å bedre seg.

– Nå trengs mobilisering og krafttak mot den marine forsøplingen

PLASTBOSS

A lle synes å erkjenne at vi for lengst har passert grensen for hva havet tåler av plast. Det må også erkjenne at vi er i ferd med å øke minst for aller viktigste matfat, ikke minst for fremtidens generasjoner. Det trengs nå en kraftig mobilisering, vi må alle ta et skikkelig tak. Ord og festtaler må kort og godt bli til handling.

NFKK vil gjerne synliggjøre at vi tar dette på alvor. Og vi skjønner at det må penger på bordet for å finansiere og stimulere de mange gode krefter som allerede er i gang med det nødvendige kraft-

taket. NFKK oppfordrer derfor alle våre medlemmer og andre oppdrettskommuner om å sette av minimum en prosent av årets utbetaling fra Havbruksfondet, til lokale tiltak i egen kommune.

NFKK oppfordrer også storting og regjering om å bidra på en langt bedre måte enn i dag. Her må det komme vesentlig større bevilgninger som stimulerer til innsamling og opprydding, men også til effektive tiltak som fremmer bedre holdninger og adferdsendring. Det trengs også effektive tiltak som fører til en langt tydeligere ansvarliggjøring i forhold til det anerkjente prinsippet om at «forurenser betaler»:

- Et obligatorisk båtregister vil gi

grunnlag for en returoppføring for kasserte båter. I tillegg trengs det finansiering av opprydding av båter som allerede er dumpet ulovlig.

- Etablere en fast ordning for «fishing for litter» som kan finansieres av blant annet et nytt produsentansvar for utstyr til fiskeri og havbruk

- Et utvidet produsentansvar som omfatter produktene når de blir avfall, også når avfallet havner på avveier. Ansaret må skrives inn i forskrifter og frivillige bransjeavtaler.

- Økt satsing på innovasjon gjennom statlige forskningsprogram og – midler.

- På kort sikt må tilskuddsordningene gi kommunene og avfallsselskapene en

garanti for å få dekket sine kostnader til håndtering, transport, rapportering og koordinering av ryddeaksjoner.

De næringer som henter sitt utkomme fra havet, og da ikke minst fiskeri- og havbruksnæringen, må vise at også de tar sitt ansvar på alvor. De utfordres til å bidra med finansielle bidrag og andre ressurser, slik at samfunnet og alle de frivillige kreftene opplever at de som først og fremst tjener penger i vår felles sjøallmenning, de er med i første rekke for å bekjempe det aktuelle problem.

Ole Laurits Haugen, ordfører i Hitra kommune og leder i NFKK

DEBATT: Inndragning av fangst er mye debattert i fiskerisektoren, men nå blir lovligheten av praksisen satt på prøve.

Statsstyrt overfiske

Et paradoks med inndragning av fangst som er fisket innenfor fartøyets tilmålte kvoter, er det når den inndratte kvoten i neste omgang blir tilbakeført til båten for at den kan fiskes en gang til om saken blir behandlet og avgjort i samme kvoteår.

Hvis reaksjon og behandling skjer samme år, er det muligheter for en båt å fiske den inndratte kvoten en gang til. Hvis ikke går den tapt.

– Ut fra et ressursforvaltningsperspektiv fremstår som merkelig, skriver Rui.

– Etter min vurdering, medfører en slik praksis ikke at en brutto inndragning av verdi av fisk som er høstet i strid med regelverket, mister det pønale element, skriver Rui i den juridiske betenkningen.

Norges Fiskarlag har i mange saker vært kritisk til praktiseringen av inndragning og har etterlyst samsvar mellom regelbrudd og myndighetenes reaksjonsform. At Fiskarlaget har hentet inn denne juridiske betenkningen i høringen om «Framtidens fiskerikontroll» fra den fremste på området, er derfor ikke overraskende.

FANESAK: Advokat Ståle Hellesø, Norges Fiskarlag, har over lang tid hevdet at praksisen med inndragning ikke følger vanlige rettsprinsipper. Foto: Einar Lindbæk

Fiskarlagets kamp

Advokat Ståle Hellesø i Norges Fiskarlag har ved en rekke anledninger påpekt urimeligheten ved at formalfeil har fått store økonomiske konsekvenser i form av inndragning. Han er glad for den betraktningen som nå foreligger fra professor Rui:

– Det er snakk om svært mange saker hvor det er gjennomført en inndragning som må klassifiseres som straff. Eksempelvis kan det være manglende røkting av redskap i sjøen i henhold til regelverket fordi været har vært så dårlig at det ikke har vært mulig å dra ut. I svært mange saker har reaksjoner fra Fiskeridirektoratet på lovbrudd ikke vært i samsvar med den straff som saker har fått, sier Hellesø.

Fiskeridirektoratet er ikke klar til å kommenterer den harde kritikken som er satt fram i betenkningen:

– Vi har ikke hatt anledning til å gjennomgå betenkningen enda. Vi har derfor ingen kommentar på nåværende tidspunkt, skriver seksjonssjef Thord Monsen i kontrollseksjonen i Fiskeridirektoratet i en e-post til Fiskeribladet.

- [Ulovlig fiske endte med 150.000 kroner i inndragning](#)
- [Fisker vil ha rettslig omkamp om inndragning av garn](#)
- [40.000 kroner i inndragning for å ha fisket 60 kilo reker](#)
- [Inndragning av fangst stanset i retten](#)

Fiskeri

[Bli varslet](#)

[Endre varslinger](#)

Del: Epost